

PRESSEMEDDELELSE 2

TIL PRESSEN – UDDELES D. 10. MARTS 201, KL. 14

Foreningens advokat kan om sagernes baggrund og indhold bl.a. oplyse følgende:

1. Hvilke krav ?

A Tort-erstatning (ydes ifølge erstatningsansvarslovens § 26) for de typer af lidelser og ubehag, som ikke kan opgøres fuldstændigt konkret.

Udmåles under hensyn til ubehaget og grovheden ved det skete. Ikke nogen entydig klar praksis (få sager).

Kriterier kan fastlægges ud fra f.eks. navnlig følgende:

- Antal år uden statsborgerskab
- Evt. ansøgning og afslag
- Individuelle sociale, uddannelsesmæssige, mv. forhold
- Udelukkelse for deltagelse i danske demokratiske processer (antal folketingsvalg, kommunalvalg og europaparlamentsvalg, som man ikke har deltaget i)
- Diverse andre individuelle anliggender
- Diverse nedværdigende behandlinger
- Andet af forskellig art

Der henvises til vedhæftede "erstatningsansvarsloven" i kommenteret udgave Jens Møller, m.fl. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 6. udgave, side 546.

Som det fremgår heraf, gælder der følgende regler:

"Godtgørelse for tort

§ 26

Den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, skal betale den forurettede godtgørelse for tort."

.....

Fra side 547 fremgår følgende kommentar:

"... fastsættes under hensyn til krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt."

"... godtgørelse for forstyrrelse af stilling..."

"Godtgørelsen skal altså forsat fastsættes under hensyn til krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt."

.....

Herudover anføres om almindelig erstatningskrav (ikke-tort), jf. nedenfor B følgende:

"Der kan foruden godtgørelsen selvsagt kræves erstatning for økonomisk tab efter de almindelige erstatningsregler."

B Konkret opgørlige erstatningskrav.

Opgøres i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler om konkret dokumenterbart opgørligt erstatningskrav, der er forårsaget af ikke-statsborgerskab, m.v.

Ministeriets redegørelse af 7. marts 2011 indeholder blot følgende bemærkning:

"6.3. Eventuel erstatning som følge af en forkert sagsbehandling

Såfremt statsløse personer, der er berørt af problemstillingen i denne redegørelse, har haft et økonomisk tab som følge af forkert sagsbehandling, vil Integrationsministeriet være indstillet på at yde økonomisk kompensation herfor i det omfang, der er tale om et dokumenteret økonomisk tab."

Statens pligt til at sørge for erstatning til de krænkede har også fundament i internationale konventioner, herunder Den Europæiske Menneskerettigheds konvention, art. 3, m.v.

2. Mod hvem ?

Kravet kan rettes mod følgende:

I: Integrationsministeriet ved den i embedet til enhver tid siddende minister, nu Søren Pind.

II: Den daværende minister som skadegørende privat person, Birthe Rønn Hornbech.

Der vedhæftes ministeransvarlighedsloven (lov nr. 117 af 15. april 1964 senest ændret ved lov nr. 433 af 31. maj 2000), heraf fremgår bl.a. følgende:

*" § 1. Loven angår ministres ansvar for deres embedsførelse.
§ 2. Borgerlig straffelovs almindelige del finder anvendelse.*

...

§ 9. Med hensyn til erstatningsansvar i anledning af ministres handlinger gælder de almindelige regler om erstatning for skader forvoldt af personer i statens tjeneste.

Af kommentarerne fremgår bl.a. følgende:

"Af formuleringen fremgår, at bestemmelsen ikke alene fastslår ministrenes erstatningsansvar for skade, som de forvolder staten eller andre, men også henviser til statens hæftelse for skade, som personer i statens tjeneste forvolder andre end staten.

Dette betyder, at ministrene ikke alene er erstatningsansvarlige for skade forvoldt ved handlinger, der er strafbare efter lovens regler. Navnlig vil også handlinger begået af simpel uagtsomhed medføre erstatningsansvar."

3. For hvem ?

Enhver krænket person i forhold til forpligtelserne i medfør af de to relevante konventioner, som Danmark har ratificeret, nemlig FNs konvention af 30. august 1961 om begrænsning af statsløshed (ratificeret 1977) og FNs

konvention af 20. november 1989 om barnets rettigheder (FNs børnekonvention) (ratificeret 1991).

4. Løsningsmetode

Erstatningssager mellem privatpersoner og staten/det offentlige eller mellem private behandles ifølge gældende danske regler og dansk tradition således:

1. Forlig (forhandling uden retssag).

Dette kan angå:

- a. Den principielle erstatningspligt (typisk tidligt i forløbet inden de konkrete erstatningskrav kan opgøres) anerkendes.
- b. Udmålingen af erstatningen (typisk senere i henhold til de konkret foreliggende omstændigheder såvel for tort-erstatningen, som for så vidt angår den opgørelsesafhængige erstatning).

2. Domstolsbehandling: (Hvis forlig ikke kan etableres).

Samme ingredienser som ovenfor under et 1.a og 1.b. kan indgå.

Som følge af den såkaldte "domstolsreform" (2007) skal alle sager, hvor borgere er sagsøgere (rigsretssag anlægges ved beslutning, der træffes af folketinget for rigsretten) anlægges ved byretten ved 1. instans. Herfra kan en sag som følge af dens principielle karakter begæres henvist til landsretten som 1. instans, hvorved Højesteret automatisk bliver 2. instans. Det vil sige, at Højesteret kan fungere som endelig domstolsmyndighed, uden at der skal søges om 3. instansbehandling.

Statens faste advokat-repræsentant er det private advokatfirma, der betegnes, "Kammeradvokaten". Sagsøges såvel staten (integrationsministeriet) som privatpersonen (den daværende minister Birthe Rønn Hornbech), vil det være

op til staten selv og Kammeradvokaten at tage stilling til, om der ifølge gældende advokat-etiske regler er en sådan mulig interessekonflikt (inhabilitet), at Birthe Rønn Hornbech ikke kan være repræsenteret af Kammeradvokaten, men må antage egen advokat.

Emnet ligger uden for sagsøgernes eget område og vedrører regeringen og folketinget.

Godtgørelse for tort § 26

Den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, skal betale den forurettede godtgørelse for tort.

Stk. 2. Ved fastsættelsen af godtgørelsen kan det tillægges vægt, at krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret en overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 23 eller 24.

Stk. 3. Selv om der ikke er lidt tort, skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en anden, dog betale den forurettede en godtgørelse, såfremt krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret et særligt groft angreb mod en andens person eller frihed.

Stk. 4. § 18, stk. 1-3, finder tilsvarende anvendelse på godtgørelse efter stk. 1-3.

Forarbejder

Bet. V s. 21, s. 51 ff, s. 82 ff

2001-loven

Lovforslaget s. 19, s. 31

Bet. IV s. 87-88, s. 117-118

1997-loven

Lovforslaget, FT 1996-97, Tillæg A, s. 3172-3174, s. 3182; Tillæg B, s. 849

1984-loven

Lovforslaget, FT 1983-84, 2. samling, Tillæg A, sp. 123

Bet. III s. 130-131

Oversigt

1. Indledning
2. Fastsættelse af godtgørelse efter § 26, stk. 1 og stk. 2. Retspraksis
 - 2.1. Æreskrænkelser og lignende

- 2.2. Frihedsberøvelse
- 2.3. Sædelighedsforbrydelser
- 2.4. Voldsforbrydelser
- 2.5. Andre tilfælde
- 3. Godtgørelse efter § 26, stk. 3
- 4. Forventet lovforslag om EAL § 26 a

1. Indledning

Efter bestemmelsen skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, betale den forurettede godtgørelse for tort.

Efter tidligere gældende bestemmelse i § 15, stk. 1, i ikrafttrædelsesloven til straffeloven skulle den, der efter dansk rets erstatningsregler var ansvarlig for en krænkelse af en andens legeme eller frihed eller for retsstridig krænkelse af hans fred, ære eller person i øvrigt, foruden at yde erstatning for økonomisk skade eller tab betale den forurettede en godtgørelse for lidelse, tort, ulempe, lyde og vansir samt for forstyrrelse af stilling og forhold. Efter § 15, stk. 2, skulle godtgørelsens størrelse fastsættes under hensyn til krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt. Efter § 15, stk. 3, kunne der ydes forsørgertabserstatning og godtgørelse for forstyrrelse af stilling og forhold. Efter gennemførelsen af EAL ydes erstatning for økonomisk tab ved personskaade og tab af forsørger efter reglerne i EAL §§ 1, 2, 5-9 og 12-14. Godtgørelse for »lidelse« ydes efter EAL § 3 som svie og smerte, medens »ulempe, lyde og vansir« nu ydes som mén godtgørelse efter EAL § 4. »Tilbage« i ikrafttrædelseslovens § 15, stk. 1, blev herefter ifølge lovforslaget alene »tort«, og da man ønskede helt at ophæve ikrafttrædelseslovens § 15, var det nødvendigt at indføje en særlig regel om godtgørelse for tort i EAL. Se dog hertil Agersnap i U 1985 B s. 428, der nævner, at godtgørelse for forstyrrelse af stilling og forhold også var omfattet af § 15.

Det fremgår af lovforslaget sp. 123, at der ikke er tilsigtet nogen ændring med hensyn til udmålingen af godtgørelsen. Godtgørelsen skal altså fortsat fastsættes under hensyn til krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt.

Der kan foruden godtgørelsen selvsagt kræves erstatning for økonomisk tab efter de almindelige erstatningsregler.

Tort er en krænkelse i første række af selv- og æresfølelse, dvs. en persons opfattelse af eget værd og omdømme. Krænkelsesformen er sædvanligvis sigtelser og ringeagtstytringer, men kan også foreligge som kønsfrihedsforbrydelser, voldsforbrydelser og ved freds- og frihedskrænkelser, jf. nedenfor.

Bestemmelsen er *obligatorisk*, jf. ordet »skal«. Bestemmelsen i ikrafttrædelsesloven var tidligere fakultativ, men dette blev ændret i 1972, jf. nærmere A. Vinding Kruse, Erstatningsretten, 3. udg., s. 404. I U 1977 B, s. 241 kritiserer Lyng Andersen blandt andet på baggrund af U 1973.730 U og U 1974.647 Ø, at man i praksis tilsyneladende er gået fra, at bestemmelsen er fakultativ, se hertil Bent Unmack Larsen i U 1977 B, s. 345 ff, der fremhæver, at kravet om, at der skal foreligge en skadevirkning, kan føre til, at godtgørelse ikke ydes, selv om der foreligger en retsstridig krænkelse. En af Justitsministeriet nedsat arbejdsgruppe har i Bet. V, afgivet i 2002, stillet forslag om, at der indføres en fakultativ godtgørelsesregel (§ 26 a), hvorefter der i særlige tilfælde kan tilkendes de efterladte godtgørelse for psykisk lidelse eller krænkelse som følge af en nærtståendes død. Se hertil afsnit 4 nedenfor.

Også *juridiske personer* må efter omstændighederne antages at kunne kræve godtgørelse for tort, se dog Bent Unmack Larsen, l.c. Se fra praksis FED 1997.386 Ø (godtgørelse til aktieselskab), FED 1998.1389 Ø (godtgørelse til tidsskrift) og FED 1998.2023 Ø (godtgørelse til kommune).

Krænkelsen skal være *retsstridig*. Indtil 1972 var det en betingelse, at krænkelsen var strafbar, se f.eks. U 1969.233 Ø. Ændringen blev gennemført på grundlag af Straffelovrådets Bet. nr. 601/1971 om privatlivets fred, jf. nærmere A. Vinding Kruse, Erstatningsretten, 3. udg., s. 403 ff.

Det ligger i begrebet retsstridig, at der skal foreligge en culpøs krænkelse, og at denne skal være af en vis grovhed. Småchikanerier, drillerier og lignende falder uden for det retsstridige område, og ved straffelovsovertrædelse ydes kun godtgørelse i grovere tilfælde, jf. A. Vinding Kruse, Erstatningsretten, 3. udg., s. 406, og nedenfor afsnit 2. Ansvar påhviler ifølge lovforslaget sp. 123 imidlertid den, der i øvrigt efter almindelige erstatningsregler er ansvarlig for den skadevoldende handling. Denne udtalelse er for så vidt angår legems- og frihedskrænkelser i overensstemmelse med hidtil gældende ret, hvor det blot har kunnet forlanges, at et af de sædvanlige ansvarsgrundlag forelå; culpaansvar, arbejdsgiveransvar eller objektivt ansvar. Uanset retsstridighedsbetingelsen i EAL § 26 kan der ikke antages at have været tilsigtet en ændring i denne retstilstand. Se dog nu U 1999.1491 H, hvor ansvarsgrundlaget for legemsbeskadigelse hvilede på det objektive hundean svar, men hvor skadelidte ikke fandtes berettiget til tortgodtgørelse, idet der ikke var udvist uforsvarligt forhold, som kunne berettige til godtgørelse efter § 26, og hvor der følgelig ikke fandtes at være sket en retsstridig krænkelse. Det antages i Personskadehåndbogen s. 174 f, at der ikke alene på objektivt grundlag kan være handlet retsstridigt, jf. U 1999.1491 H, men at der i tilfælde af objektivt ansvar må foretages en konkret vurdering af skadevolders handling.

berettiget til godtgørelse. U 1989.1007 H adskiller sig fra U 2000.490 Ø og U 2001.2545 V derved, at lægen i førstnævnte dom bevidst og uden patientens samtykke foretog det indgreb, der ødelagde patientens muligheder for at få børn, mens dette i de sidstnævnte domme var en ikke-tilsluttet følge af uagtsomme fejl. Den retsstridige krænkelse kan derfor forekomme grovere i U 1989.1007 H. Manglende indhentelse af samtykke fra patient før operativt indgreb blev også tillagt betydning i U 2000.515 H, hvor A i 1983 blev hospitalsindlagt for at få foretaget trykmåling og røntgenundersøgelse med henblik på operativt indgreb. Hospitalet H foretog tillige en kikkertundersøgelse, som afslørede nubret brus på knæets inderside. Dette indicerede en operation, som blev foretaget, mens A endnu var i narkose. A fandt, at knægene var blevet forværret, hvorfor han krævede erstatning af H for bl.a. invaliditet, tort og forstyrrelse af stilling, efter reglerne før EAL. Det fandtes ikke godtgjort, at der var sket en forværring og A fik derfor ikke medhold i kravet om invaliditetserstatning. Derimod tilkendte Højesteret ham godtgørelse på 20.000 kr. efter dagældende ikrafttrædelseslov § 15, nu EAL § 26, idet H havde foretaget en krænkelse af A's legeme ved at udføre operationen uden hans samtykke. Højesteret lagde til grund, at operationen var korrekt udført og lægeligt indiceret.

Nogle domme har, i større eller mindre omfang, behandlet spørgsmål om *racediskrimination* og andre spørgsmål om *menneskerettigheder*:

U 1999.920 Ø. Nægtelse af adgang til diskotek i strid med forbudet mod forskelsbehandling pga. race m.v. kunne efter omstændighederne ikke begrunde krav om tortgodtgørelse, da forurettede fandtes at have opnået tilstrækkelig oprejsning ved straffedommen, hvor dørmændene havde fået bøder på 1.000 kr. Forurettede indklagede efter denne dom den danske stat for FN's *racediskriminationskomité*. Af komitéens *afgørelse af 17. marts 2000* (Communication No. 17/1999) fremgår, at forurettedes krav om kompensation for bl.a. »humiliation, defamation or other attack against his/her reputation and self esteem« altid bør prøves, selv om forurettede ikke under alle omstændigheder er berettiget til kompensation i tilknytning til strafferetlig forfølgelse af racistiske overgreb. Et tilfælde som det foreliggende, hvor en person blev nægtet adgang til et offentligt benyttet lokale alene pga. sin nationale eller etniske baggrund, kunne efter komitéens opfattelse under visse omstændigheder berettige til kompensation, og krænkelsen kunne ikke i alle tilfælde i tilstrækkelig grad imødegås alene ved idømmelse af straf til gerningsmanden. I den konkrete sag fandt komitéen ikke grundlag for at antage, at FN's konvention om *racediskrimination* (art. 6) var blevet overtrådt af den danske stat; men komitéen udtalte, at man anbefaldede staten at »... take the measures necessary to ensure that the victims of racial discrimination seeking just and adequate reparation or satisfaction in accordance with article 6 of the Convention, including economic compensation, will have their claims considered with due respect for situations where the discrimination has not resulted in any physical damage but humiliation or similar suffering«. U 1999.1491 H. Hverken EAL § 26 eller art. 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) kunne begrunde, at demonstrant, der var blevet bidt af politihund og i den anledning modtog godtgørelse for mén m.v. fra hundeansvarsforsikringen, skulle tilkendes tortgodtgørelse. U 1999. 2117 Ø. Somalier, som kun med besvær talte og forstod dansk, tilkendt godtgørelse på 54.900 kr. for halvanden måneds varetægtsfængsling sigtet for drab. Byretten anførte, at anklagemyndigheden ikke havde godgjort, at sigtede var fremkommet med sådanne udtalelser, at der forelå mistankebegrundende adfærd fra hans side, jf. EMRK art. 6, stk 2, og stk. 3, litra a. Landsretten stadfæstede dommen bl.a. under henvisning til de af byretten anførte grunde. FED 1999.1643 Ø. Den danske stat havde foretaget retsstridig krænkelse af en grønlandsk stamme ved tvangsmæssig flytning i 1953 fra boplads i Thule. Der fandtes dengang ikke i

Grønland retsregler, som hjemlede godtgørelse for ikke-økonomisk skade; men landsretten fandt, at der efter karakteren af krænkelsen, som blev foretaget af staten som kolonimagt over for et isoleret stammefolk, var grundlag for at tilkende erstatning efter almindelige retsprincipper, som ikrafttrædelseslovens § 15 var et udslag af og som siden var kommet til udtryk i EAL § 26 og internationale konventioner om menneskerettigheder. Selv om kravene efter almindeligt erstatningsretlige principper skulle udmåles efter dagældende niveau, måtte omstændighederne i dette særlige tilfælde føre til, at der skulle tages et vist hensyn til den udvikling, der i den forløbne tid var sket i almindeligt erstatningsniveau, samt at der måtte tages et vist hensyn til beboernes alder på flytningstidspunktet. Herefter fastsattes godtgørelsen til 25.000 kr. for de personer, der på flytningstidspunktet var 18 år eller derover, og 15.000 kr. til de personer, der dengang var mellem 4 og 18 år. Der fandtes ikke grundlag for at tilkende personer under 4 år nogen godtgørelse. Dommen er anket til Højesteret. I *U 2000.2385 H*, der bl.a. vedrørte krav om tortgodtgørelse for lang tids varetægtsfængsling i isolation, fandtes EMRK art. 3 ikke overtrådt. Dommen er omtalt ovenfor i afsnit 2.2. *FED 2000.246 V*. Godtgørelse på 10.000 kr. for 25 tilfælde af racistiske udtalelser, de fleste fremsat over en periode af 3 mdr., til dels ved råb i forretninger o.lign. Landsretten lagde bl.a. vægt på udtalelsernes racistiske og truende karakter, omstændighederne hvorunder de var blevet fremsat samt hyppigheden, som gav dem karakter af personlig forfølgelse af forurettede. Se også Erstatningsnævnets årsberetning for 2000, side 27 f. *U 2000.2350 Ø*. Stormagasin var ikke berettiget til at bortvise erhvervspraktikant, som nægtede at undlade at bære hovedbeklædning, og måtte betale godtgørelse på 10.000 kr. Forurettede påberåbte sig bl.a. EMRK og EAL § 26, mens landsretten alene henviste til lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. *U 2001.253 Ø*. Påtale for overtrædelse af skattekontrolloven blev først opgivet 8 år efter ransagning. EMRK art. 6 fandtes overtrådt. Godtgørelse fastsat til 25.000 kr. efter RPL § 1818 b for dels ransagningen, dels krænkelsen af art. 6. Tilsvarende *U 2001.510 Ø*: Godtgørelse på 10.000 kr. efter RPL § 1018 h efter at det havde taget næsten 4 år at gennemføre ukompliceret færdselssag, idet EMRK art. 6 var blevet krænkert. *U 2001.1602 Ø*. EMRK art. 10 om ytringsfrihed var ikke til hinder for at dømme journalist for æreskrænkende udtalelser i avisinterview om advokat, der efter et kritisk tv-program havde anlagt retssag mod journalisten.

3. Godtgørelse efter EAL § 26, stk. 3

Som det fremgår af den ovenfor i afsnit 2.4 gengivne praksis, vil det kun i meget sjældne tilfælde være muligt for volds ofre at opnå tortgodtgørelse, også selv om der har været tale om meget alvorlige angreb på den pågældendes person.

Denne meget begrænsede adgang til tortgodtgørelse har været genstand for betydelig kritik. Ved lovforslag L 144, fremsat 22. januar 1997, tog justitsministeren initiativ til en række tiltag med det fælles sigte at forbedre retsstillingen for ofre for forbrydelser, heriblandt også en øget adgang til økonomisk godtgørelse til ofre for særligt grove forbrydelser for den utryghed og angst, der er en følge af at have været udsat for sådan forbrydelse. Dette lovforslag kom som opfølgning på den såkaldte »voldspakke« fra 1994.

**Lov 1964-04-15 nr. 117
om ministres ansvarlighed,**

som ændret ved L 2000-05-31 nr. 433(*)

§ 1. Loven angår ministres ansvar for deres embedsførelse.(1)

§ 2. Borgerlig straffelovs almindelige del finder anvendelse.(2)

§ 3. (3) Ved anvendelsen af borgerlig straffelovs regler om ansvar for medvirken til en lovovertrædelse skal en minister anses for medvirkende til en underordnet handling, når

- 1) han har været bekendt med, at den pågældende handling ville blive foretaget, og har undladt at søge dette hindret.
- 2) handlingen har været et nødvendigt eller naturligt middel til gennemførelse af en beslutning, for hvilken ministeren er ansvarlig.
- 3) han har fremmet handlingens udførelse ved ikke i rimeligt omfang at føre tilsyn og fastsætte instrukser.

§ 4. (4) Ansvar for en af kongen underskrevet beslutning påhviler såvel enhver minister, der har medunderskrevet, som ministre, der på anden måde har medvirket til beslutningens tilblivelse.

§ 5. (5) En minister straffes, hvis han forsætligt eller af grov uagtsomhed tilsidesætter de pligter, der påhviler ham efter grundloven eller lovgivningen i øvrigt eller efter hans stillings beskaffenhed.

Stk. 2. (6) Bestemmelsen i stk. 1 finder anvendelse, såfremt en minister giver folketinget urigtige eller vildledende oplysninger eller under folketingets behandling af en sag fortier oplysninger, der er af væsentlig betydning for tingets bedømmelse af sagen.

§ 6. (7) Straffen efter § 5 er bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Er forholdet begået af uagtsomhed, er straffen bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

Stk. 3. Bødestraf fastsættes efter borgerlig straffelovs regler om dagbøder.

§ 7. Bestemmelserne i § 6 gælder kun, såfremt strengere straf ikke er hjemlet i den øvrige lovgivning.(8)

Stk. 2. Borgerlig straffelovs §§ 155-157 gælder ikke for ministre.

§ 8. (9) Ministres strafansvar forældes efter borgerlig straffelovs §§ 93-95 Forældelsesfristen er dog i intet tilfælde mindre end 5 år.(10)

§ 9. Med hensyn til erstatningsansvar i anledning af ministres handlinger(11) gælder de almindelige regler om erstatning for skade(12) forvoldt af personer i statens tjeneste.